

Příběhy ze šachet číslo 20 a 35

Neznámí příslušníci třetího odboje Václav Krejčík a Václav Pyras

PETR MALLOTA

Zmíní-li se v souvislosti se zločiny komunistického režimu Ďáblický hřbitov, respektive šachtové hroby na Ďáblickém hřbitově, vybaví se většině z nás místo posledního uložení těl popravených politických vězňů.¹ Jedná se ovšem o poněkud nepřesnou asociaci. V inkriminovaných jámách se totiž nalézají i ostatky těch obětí komunistického režimu, které zemřely při výkonu vazby. Mezi nimi figurují i jména Václav Krejčík a Václav Pyras.

 Tito muži se na přelomu čtyřicátých a padesátých let zapojili, každý ovšem v poněkud jiné roli, do protikomunistického odboje, konkrétně do zpravodajských operací československého exilu.² Nespojuje je pouze tato ilegální činnost, ale i předčasná smrt ve věznici Praha-Pankrác a v konečném důsledku i nedůstojné naložení s jejich těly. Jak prozrazují dochované záznamy, ostatky skončily na Ďáblickém hřbitově v sekci vyhrazené pro hromadné pohřbívání. A to jak režimu nepřátelských osob, jež měly být zapomenuty,

tak lidí, o které nikdo z příbuzných neprojevil zájem.³

V životech obou mužů nalezneme pochopitelně i mnoho odlišností. Václav Krejčík se postupně vypracoval na vysokého státního úředníka, ředitele Československé pošty. Naproti tomu jeho mladší soupeřník, Václav Pyras, patřil k lidem, jejichž sociální status byl relativně nízký – šlo o vyučeného číšníka. Jistou šanci na vzestup mu sice umožnila revoluční poválečná doba, jak si ale ukážeme, nedokázal jí využít. Z odlišných životních podmínek zřejmě vyplývaly i rozdílné

důvody pro započetí ilegální činnosti, jakkoli zde samozřejmě pracujeme s neúplnými informacemi. Konečně jiné jsou i příčiny smrti.

Z DĚLNÍKA ŘEDITELEM

Václav Krejčík se narodil 16. května 1899 v Pavlíkově u Rakovníka jako šesté ze sedmi dětí. Jeho otec byl nejprve nájemcem a posléze majitelem velkostatku v nedalekých Tytrech. Krejčík ve svém rodišti vychodil obecnou školu, v Rakovníku pak vyšší reálku. Poté nastoupil do Křížkových závodů v Praze-Karlíně, kde se vyučil a později nalezl plnohodnotné zaměstnání. Mezitím navštěvoval dva roky průmyslovku. U firmy Křížík nejprve pracoval jako zámečník, posléze byl přeřazen do dílenské kanceláře. V roce 1920 byl povolán k vojenské prezenční službě, po které se již na své původní působiště nevrátil. Namísto toho se stal společníkem strojího elektrotechnického závodu Nedvěd a Krejčík ve Slapcích u Rakovníka.⁴

1 K tématu podrobně MALLOTA, Petr a kol.: *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu. Díl 1-4*. ÚSTR – Academia, Praha 2024.

2 K dané problematice viz např. SVOBODA, Libor – Tichý, Martin (eds.): *Cesty za svobodou. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. ÚSTR, Praha 2014.

3 Na Ďáblický hřbitov byl svážen a do hromadných (šachtových) hrobů posléze ukládán i biologický materiál z různých pražských nemocnic či anatomických pracovišť, např. amputované končetiny. K tomu viz článek Adama Hájka „Šachty na pražských hřbitovech“ v tomto čísle *Paměti a dějin*.

4 *Archiv bezpečnostních složek (ABS)*, sb. Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy MV (V-MV), vyšetřovací spis a. č. V-2615 MV, Antonín Fürst a spol. – skupinový spis, životopis Václava Krejčíka z 10. 1. 1951.

V roce 1923 vstoupil do služeb Československé pošty,⁵ a to jako pouhý režijní dělník. Není jasné, co Václava Krejčíka vedlo k rychlé změně zaměstnání. Jako pravděpodobné se jeví to, že se jeho firmě příliš nedařilo. Ve skutečnosti se však jednalo o zásadní životní rozhodnutí. V hierarchii tohoto státního podniku setrval stoupal, a to nevídaným způsobem, vezmeme-li v úvahu jeho výchozí pozici. Ještě na sklonku první republiky tak byl jmenován do funkce tajemníka ředitele, přičemž v ní setrval nejen v období německé okupace, ale i po osvobození. V průběhu roku 1948 dosáhl dokonce kariérního vrcholu, když byl jmenován ředitelem podniku. Přesné datum, kdy se tak stalo, není známo, nevíme tedy, jestli k tomu došlo ještě v týdnech před komunistickým únorovým pučem, anebo až po něm.⁶ Ať již to bylo jakkoli, jednalo se o Krejčíkovu labuť píseň. Jako člověk spjatý s „buržoazní“ první republikou i s právě likvidovaným politickým systémem té třetí, nebyl zjevně novou mocí akceptovatelný a došlo tak k jeho sesazení na pozici pouhého referenta.

Stupňující se poučnorové čistky nenechávaly Václava Krejčíka lhostejným

Václav Krejčík se v roce 1924 oženil s Marií Vyskočilovou (nar. 1900), dívkou ze živnostenské rodiny, manželství však zůstalo bezdětné. Politicky se až do nástupu komunistů k moci nijak neangažoval, jeho rodina nicméně aktivně podporovala agrární

stranu. Po únoru 1948 si podal, zjevně ve snaze obstát v nových poměrech, přihlášku do Komunistické strany Československa (KSČ). Jako tisíce dalších, kteří se snažili o totéž, neuspěl, respektive byla mu uložena dvouletá kandidátní lhůta, přičemž to nemělo na zachování jeho někdejšího postavení žádný vliv. Krejčík žil podle všeho spořádaným životem, mimo zaměstnání byl aktivně činný v zahrádkářském spolku, jemuž předsedal. Jeho posledním bydlištěm byla vila na adrese Strašnice, Mukařovská 1564/28.⁷

ILEGÁLNÍ ČINNOST

Z údajů, které máme k dispozici, celkem jasně vysvítá, že Krejčík nepatřil k lidem, kteří by vyhledávali riziko. Paradoxně navzdory tomu se stal v období nejhoršího stalinského teroru v Československu aktivní součástí špiónážní operace západních zpravodajských služeb. Jak k tomu došlo? Archivní prameny nám k tomu poskytují informace, ze kterých lze sestavit celkem věrohodný obrázek o průběhu tehdejších událostí. Je zjevné, že stupňující se poučnorové čistky nenechávaly Václava Krejčíka lhostejným. Jejich oběti se přitom stal nejen on, ale i jeho rodina žijící na venkově. V „jeho“ výpovědi je rozhodnutí postavit se totalitní moci nasytlováno vyšetřovateli takto: „Po únoru 1948 jsem vstoupil do KSČ, ale byly ve mně neustále dva světy, starý a nový. Toto bylo jistě následkem staré kapitalistické a buržoazní výchovy za první republiky, kdy jsem měl velmi slušné postavení. Když pak

Václav Krejčík (foto: NA)

ale byl mému bratrovi Janu Krejčíkovi znárodněn bývalý otcův velkostatek a později mu byl znárodněn i druhý, který si během doby najmul, začal jsem již pochybovat o správnosti politiky KSČ a stal se ze mne nepřítel lidově-demokratického zřízení...“⁸

Osudový krok proti novému režimu učinil někdejší ředitel Čs. pošty na podzim roku 1949. Tehdy Krejčík v doprovodu manželky navštívil svého bratra Jana v Sýkořici u Rakovníka. Tam se shodou okolností nacházel i jejich vzdálený příbuzný, úředník Antonín Fürst z Nesuchyně (nar. 1901). A byl to právě on, kdo během rozhovoru s Václavem Krejčíkem stočil řeč na fungování pošty během okupace. Konkrétně ho zajímaly utajené podzemní telefonní kabely, které byly za protektorátu položeny pro rychlé a bezpečné spojení s Německem. Krejčík mu sdělil, že vedení je rozpojeno a původní plány uschovány. Snad již tehdy

5 Poštovní muzeum (knihovna), Pořadník úředníků protektorátní pošty Čech a Moravy (rok 1940), s. 30.

6 K průběhu služby Václava Krejčíka u Čs. pošty se dosud nepodařilo nalézt obsáhlejší spisový materiál. V potvrzení o jeho mravní bezúhonnosti vydaném předsídem ministerstva pošt je k datu 24. 11. 1947 dotyčný stále veden jako vrchní poštovní tajemník. Viz *Národní archiv* (NA), f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna, 1941–1950, k. 5989, sign. K 5863/17 (Václav Krejčík), potvrzení z 24. 11. 1947.

7 Vlastní byt na této adrese obývali manželé Krejčíkovi od 5. 11. 1935. Viz NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna, 1941–1950, pobytové přihlášky.

8 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2615 MV, Antonín Fürst a spol. – skupinový spis, zápis o výpovědi Václava Krejčíka sepsaný na Velitelství StB v Praze 10. 1. 1951.

Gustav Loquens (1907–1991)

Odešel po okupaci českých zemí v březnu 1939 do Francie, kde se připojil k formujícímu se čs. zahraničnímu vojsku. Po její porážce odplul do Velké Británie, kde podstoupil paravýcvik v Ringway. Od roku 1943 byl přidělen k MNO v Londýně ke Zvláštní skupině D (vysazování paraskupin). Od ledna 1944 působil v jižní Itálii, odkud pokračoval ve své práci organizátora výsadek do okupované vlasti. Po válce se vrátil do ČSR, záhy po komunistickém puči však znovu odešel do exilu, kde se zapojil do zpravodajských operací britské tajné služby. Šlo o její československou sekci CIO, kde figuroval jako náčelník operačního oddělení.

Zdroj: MAREK, Jindřich: *Muži z Ringway I. Českoslovenští parašutisté ve Velké Británii 1941–1945*. Svět křídel, Cheb 2014, s. 119–138 (foto: ABS)

mu ale poskytl několik citlivých informací o způsobu vedení kabelů v Praze a o fungování zesilovacích zařízení.

K dalšímu setkání obou mužů došlo zřejmě o několik týdnů později, na začátku roku 1950. Inicioval je Fürst, který Krejčíkovi zatelefonoval do zaměstnání a sjednal si s ním schůzku. Během procházky Prahou mu pak opět kladl řadu otázek, které se týkaly technického zabezpečení provozu telefonní sítě. Pro bývalého ředitele Čs. pošty nebylo jejich zodpovězení nijak složitou záležitostí. Rovnou se ale Fürsta zeptal, komu obdržené zprávy adresuje. Dozvěděl se, že putují jako dopisy psané neviditelným písmem leteckou poštou do Holandska a Švédska. Rozloučili se s tím, že se opět sejdou.

Stalo se tak v červenci 1950 v Praze u Olšanských hřbitovů. Václav Krejčík, který si věc již předtím v kanceláři tajně nastudoval, vzal Antonína Fürsta na procházku centrem města. Na ní mu ukazoval, kudy přesně vedou telefonní kabely používané německou armádou. Jeho společník si sice dělal poznámky do notesu, nicméně i tak požádal Krejčíka o vyhotovení přesného nákresu, který by mu zanechal k vyzvednutí u bratra

Jana Krejčíka v Sýkořici. Krejčík tedy zakoupil plán Prahy, do kterého vše potřebné zaznamenal.

V listopadu 1950 Václav Krejčík přivítal Antonína Fürsta přímo u sebe v bytě ve Strašnicích. Ten jej zde seznámil s konkrétními úkoly, které pro něj obdržel ze zahraničí. Jednalo se o dodání dalších zpřesňujících údajů z oblasti telekomunikační sítě. Na Západě chtěli například vědět, kudy v ČSR vede hlavní i záložní telefonní vedení, kde přesně se nacházejí zesilovací stanice, jaké typy telefonních ústředí jsou v provozu atd. Krejčík zprávu sestavil a předal na schůzce konané 6. prosince 1950 na Masarykově nádraží. Krátce poté však byl zatčen Státní bezpečností (StB).⁹

FÜRSTOVA ZPRAVODAJSKÁ SÍŤ

V souvislosti s činností Václava Krejčíka nelze pominout otázku, pro koho vlastně ilegálně pracoval a jak došlo k jeho dekonspiraci. Přestože mnohé je stále zahaleno tajemstvím, máme několik pevných bodů, o které se můžeme při rekonstruování tehdejších událostí opřít. Předně víme, že Krejčíkův vzdálený příbuzný Antonín Fürst, který jej do nebezpečné práce zapojil, zahájil vlastní

ilegální aktivity již na jaře 1949. Tehdy se na něj obrátil dopisem exulant a někdejší příslušník čs. zahraničního vojska ve Velké Británii major Gustav Loquens. Ten jej vyzval ke zpravodajské činnosti ve prospěch Západu. Konkrétně se jednalo o Československý zpravodajský úřad (Czechoslovak Intelligence Office, CIO), kde dotyčný působil v řídicí pozici. Oba muži se znali již z předúnorové doby, přičemž před Loquensovým tajným odchodem z komunistického Československa mezi nimi prý došlo k dohodě o budoucí spolupráci. Pro kontakt zpoza hranic bylo určeno krycí jméno „Bohuslav“. V inkriminovaném dopise mjr. Loquens alias „Bohuslav“ informoval Fürsta o tom, že jej v ČSR brzy navštíví spojka s instrukcemi.

Ta se skutečně zanedlouho objevila a kromě pokynů, jak má Antonín Fürst nadále pracovat, totiž sbírat ve svém okolí důležité zprávy z politické, hospodářské a vojenské oblasti, mu předala i výbavu pro bezpečné a efektivní plnění svěřených úkolů. Šlo o neviditelný inkoust a fotoaparát Leica, kterým měl fotografovat důležité dokumenty. Postup ilegální práce byl rozvrhnut následovně: Fürst, jenž bude pro další styk používat krycí

⁹ Tamtéž.

jméno „Slavík“, vytvoří síť spolupracovníků, od kterých bude shromažďovat požadované informace. Nejhodnotnější z nich pak vždy v určitém termínu vepíše neviditelným inkoustem do na první pohled neškodného dopisu. Ten následně odešle leteckou poštou na domluvenou adresu (respektive adresy) v zahraničí. Fürst v příštích měsících skutečně oslovil několik osob¹⁰, které mu předávaly řadu zajímavých poznatků z okruhu svého působení. Ostatně jak víme, figuroval mezi nimi i hrdina našeho příběhu Václav Krejčík.

Tento postup při předávání zpráv na Západ se s dílčími modifikacemi uplatňoval až do podzimu 1950. Nicméně takové spojení se ukazovalo jako dlouhodobě neudržitelné. Letecká pošta s „nepřátelskou“ cizinou se dostávala pod stále přísnější dohled. Byly zaváděny nové restriktce, například, že každý, kdo chtěl takový dopis odeslat, musel tak učinit osobně přímo na poště, aby byl ztotožněn. Řešení v podobě používání více adres, kam dopisy z Československa směřovaly, aby věc příliš nebila do očí, anebo nahrazení klasických dopisů otevřenými blahopřejnými blankety, na které se shora uváděné nařízení prozatím nevztahovalo, nemohlo problém vyřešit. Nakonec to byl sám Fürst, který svého představeného přesvědčil o nutnosti změny.¹¹ Je smutným paradoxem, že právě tento krok, mající zajistit odbojářům vyšší míru bezpečí, znamenal jejich konec.

DEKONSPIRACE

Loquensovi lidé za hranicemi využili pro kontaktování odbojářů v Československu novou spojkou. Právě s tou měl Antonín Fürst projednat vytvoření mrtvé schránky poblíž Rakovníka, přes kterou by napříště probíhala komunikace s mjr. Loquensem. Do schránky se měly vkládat zprávy, které by pak k tomu určení kurýři ve stanovený čas vybírali a doručovali za hranice. Vše však dopadlo katastrofálně. Spojka, se kterou se Fürst 15. října 1950 skutečně sešel, byla, aniž to kdokoli tušil, ve skutečnosti spolupracovníkem StB s krycí značkou „Ao-58006“.¹² O jejím osudovém napojení na Fürsta se dochoval tajný záznam: „*K orientaci obdržel mapu [myšlen „Ao-58006“], ale pro velkou mlhu zabloudil. Prošel obcí Pustověty, dal se po cestě vedoucí na silnici z Rakovníka do Křivokláta, a tudíž se potom vracel zpět po silnici, vedoucí z Křivokláta do Rakovníka. V místě, kde se sbíhá cesta ze zastávky Lásovice se silnicí Rakovník-Křivoklát se sešel s „Antonínem“ [Fürstem]. Po výměně hesel předal mu spolupracovník obálku, označenou „Antonín“ a počali jednati o místě, kde by zřídili mrtvou schránku. Umluvili se, že bude nejlépe zříditi tuto v blízkosti zastávky Lásovice [...].“ Antonín Fürst je ve zprávě od „Ao-58006“ popsán jako „*neznámý muž, asi 180 cm vysoký, bledého obličeje, hubený, tmavé oči, tmavé vlasy, nápadně prosedivělý krk*“.¹³*

Citovaná zpráva je pro nás mimořádně cenná ještě z jiného důvodu. Zachycuje totiž předání špionážního materiálu získaného Antonínem Fürstem v Československu, a to včetně zmiňovaného plánu vedení kabelů, který vyhotovil Václav Krejčík. „*Ao-58006 obdržel od „Antonína“ 14 listů bílého dopisního papíru, které byly za sebou slabounce tužkou očišlovány, a dále plánek telefonních a telegrafních kabelů a zesilovačů stanic v ČSR,*“ stojí v přísně tajném dokumentu. Ten následně konstatuje, že čisté bílé papíry jsou zřejmě popsány tajným inkoustem neznámého chemického složení. Měly být proto sice kontrolovaným kanálem dodány do zahraničí, ale předtím úmyslně učiněny nečitelnými. U inkriminovaného Krejčíkova plánu bylo rozhodnuto, že bude ponechán na Velitelství StB a pro zahraničí nahrazen jiným, mnohem méně citlivým plánkem z roku 1938: „*Plánek od „Antonína“ byl ponechán na útvaru 701 A [Velitelství StB] s tím, že se jedná o věc velmi tajnou. Technikou útvaru 701 A byl pořízen podobný plánek telegrafních a telefonních kabelů a zesilovačů stanic z r. 1938, který bude rovněž poslán do zahraničí.*“¹⁴ Jak vidno, Krejčíkův plán, který poskytl Fürstovi již v létě 1950, se tak do rukou západní rozvědky vůbec nedostal. Důvod, proč Fürst v této věci nekonal dříve, byl zřejmě prozaický: plánek nebylo možné překreslit do dopisu a už vůbec ne do blahopřejného blanketu.

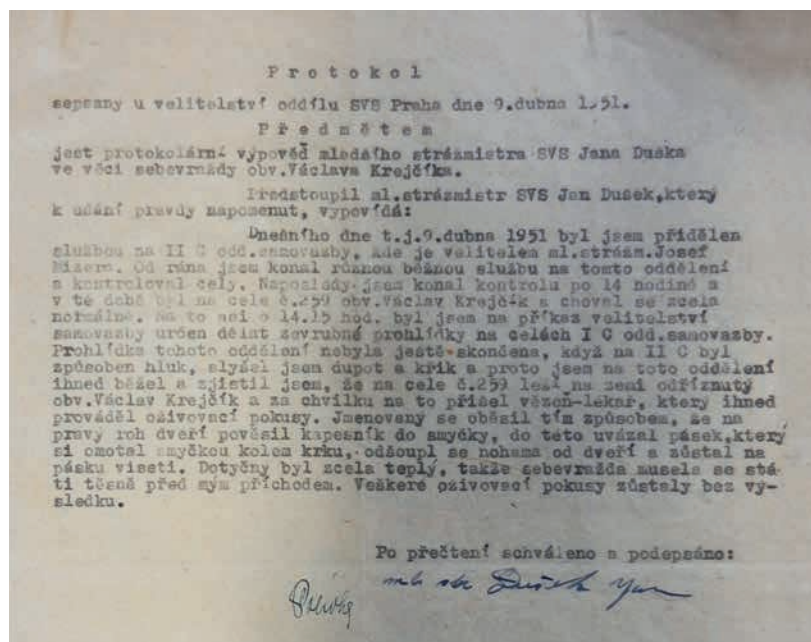
10 Kromě Václava Krejčíka šlo především o příslušníka Sboru národní bezpečnosti (SNB) z Plzně Josefa Staňka (nar. 1909), instalátéra Viktora Laštovku (nar. 1908), zaměstnaného na vojenském letišti v Žatci, bývalého živnostníka z Uherského Hradiště Františka Kolaříka (nar. 1912), vojína Kamila Honka (nar. 1924) z vojenské posádky v Rakovníku a některé další.

11 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2615 MV, Antonín Fürst a spol. – skupinový spis, zápis o výpovědi Antonína Fürsta sepsaný na Velitelství StB v Praze 11. 1. 1951.

12 Jednalo se o šumavského hajného Vojtěcha Prokeše, který figuroval jako provokatér již v tzv. akci „B-29“ (skupina CIA, kterou řídil exulant Václav Klabík alias „B-29“). Zpravodajci plánující operace ze západního Německa skutečnou roli tohoto muže bydlícího ne daleko státní hranice po dlouhou dobu neprohlédli a jeho služeb ochotně využívali. Viz MALLOTA, Petr: František Havlíček (1908–1952). In: MALLOTA, Petr a kol.: *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu. Díl 1*, s. 850–865.

13 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2615 MV, Antonín Fürst a spol. – operativní podsvazek, zpráva Krajského velitelství (KV) StB České Budějovice (akce „Bill“) pro Velitelství StB Praha z 19. 10. 1950.

14 Tamtéž.

Protokol o Krejčíkově smrti sepsaný s pankráckým dozorcem Janem Duškem (repro: NA)

KREJČÍKOVA SMRT

Co následovalo, je nasnadě. Po několikátýdenní zpravodajské hře, během které StB mapovala všechny kontakty a ztotožňovala osoby tvořící Fürstovu ilegální síť, přišla na začátku prosince 1950 zatýkácí vlna. Odbojáři podle dostupných dokumentů skončili na speciálním oddělení ruzyňské věznice, kde byli v utajení vyslýcháni.¹⁵ Na tomto místě je zapotřebí upozornit na záměrně posunuté oficiální datum zatčení (27. února 1951¹⁶). To se od toho skutečného liší o téměř tři měsíce, po které byli vězni v utajení „vytěžováni“. Vyšetřování hlavních protagonistů bylo ukončeno 16. března 1951 podáním trestního oznámení celkem na

sedm osob – Antonína Fürsta, Josefa Staňka¹⁷, Václava Krejčíka, Viktora Laštovku, Františka Kolaříka, Ladislava Honce a Václava Fürsta.¹⁸ Vězni byli zároveň předáni do vazby Státního soudu na Pankráci.

Žaloba byla Státní prokuraturou vyhotovena až o devět měsíců později, 10. prosince 1951.¹⁹ Jedno jméno mezi žalovanými v ní však již nenalezneme. „Velitelství oddílu SVS [Sboru vězeňské stráže] Praha podává zprávu, že dne 9. 4. 1951 o 14.15 hod. spáchal ve zdejší krajské soudní věznici na cele č. 259 na II C oddělení samovazby sebevraždu oběšením obviněný státního soudu Václav Krejčík,“ čteme ve zprávě velitele věznice Praha-Pankrác, určené ministerstvu

spravedlnosti. Průběh tragické události je zde podrobně rozveden, ocitujme jej v úplnosti: „Uvedeného dne měl na oddělení II C samovazby službu jako velitel mladší strážmistr SVS Josef Mizera a jako druhý člen SVS byl tam přidělen ml. strážmistr SVS Jan Dušek. Ml. strážmistr Dušek vypovídá, že kontroloval cely na II C odd. samovazby po 14. hodině a že v té době byl obviněný Václav Krejčík na cele č. 259 ještě živý a nepozoroval na něm nic zvláštního. Asi o 14.15 hod. byl z příkazu velitele samovazby určen na důkladnou prohlídku cel na I C oddělení samovazby, kteroužto prohlídku začal vykonávat. Velitel II C oddělení samovazby ml. strážmistr SVS Josef Mizera v postupu práce na oddělení přikročil o 14.20 hodině k proklepávání mříží na všech celách tohoto oddělení. O 14.30 hod. dostal se při této práci k cele č. 259, chtěl otevřít dveře a zjistil, že jdou nějak ztěžka otevřít. Vrazil proto tělem do nich a při vstupu do cely uviděl na dveřích visícího obviněného Václava Krejčíka. Jmenovaný zůstal na cele sám, neboť dva jeho spoluvězni byli těsně před tím z cely odvedeni na práci cpaní slavníků. Při otevření dveří spadlo tělo oběšeného na podlahu cely. Obviněný Václav Krejčík se oběsil tím způsobem, že si navlhlil kapesník, udělal z něho smyčku, do níž připevnil svůj pásek, kapesník zavěsil na pravý roh dveří, vstrčil hlavu do smyčky pásku, odšoupl se nohama dovnitř cely a zůstal viset na dveřích. Byl ihned zavolán vězeň-lékař, který po marných oživovacích pokusech konstatoval smrt. Podle připojeného lékařského hlášení nastala smrt v době asi 10 až 15 minut před tím, než byla mrtvola nalezena [...].“²⁰

15 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2615 MV, Antonín Fürst a spol. – operativní podsvazek, úřední záznam č. 23/50 z 11. 12. 1950.

16 Tamtéž, Antonín Fürst a spol. – skupinový spis, trestní oznámení KV StB Praha na Antonína Fürsta a spol. z 16. 3. 1951.

17 K jeho osudům viz POLESNÁ TYLOVÁ, Hana: *Životní příběh politického vězně Josefa Staňka* (Diplomová práce). Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2017.

18 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2615 MV, Antonín Fürst a spol. – skupinový spis, trestní oznámení KV StB Praha na Antonína Fürsta a spol. z 16. 3. 1951.

19 Tamtéž, žaloba Státní prokuratury v Praze sp. zn. 3 Spt I 43/51 z 10. 12. 1951.

20 NA, f. Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), osobní spis (vězně) Václava Krejčíka, zpráva velitele oddílu SVS pro ministerstvo spravedlnosti z 10. 4. 1951.

Krejčíkovo tělo bylo ve věznici Praha-Pankrác ohledáno až v 16.15 hodin, a to MUDr. Josefem Hamplm.²¹ Zřízenci pohřební služby si jej pak vyzvedli druhý den, tedy 10. dubna 1951. Dopravili ho do Ústavu soudního lékařství, kde bylo pitváno.²² Odtud pak 24. dubna 1951 putovalo z vůle úřadů na Ďáblický hřbitov, kde skončilo v šachtovém hrobu č. 20.²³ Příbuzní Václava Krejčíka nebyli podle všeho o tomto kroku vůbec informováni a dodnes tedy nevědí, kde ostatky jejich blízkého skončily.

Je zjevné, že někdejší ředitel Čs. pošty, který se aktivně zapojil do protikomunistického odboje, odmítl sehrát nedůstojnou roli v připravovaném politickém procesu, v němž byly navíc jeho vyhlídky chmurné. Namísto toho zvolil dobrovolný odchod ze světa. Pro ostatní obžalované v případě Antonín Fürst ale samozřejmě proces neskončil. Hlavní líčení se konalo před Státním soudem Praha 30. a 31. ledna 1952. Na konci si obžalovaní vyslechli tresty těžkého žaláře v rozmezí 2,5 až 22 let. „Hlava“ skupiny Antonín Fürst obdržel za trestný čin vyzvědačství doživotí, hrozícímu trestu smrti tedy nakonec unikl. Zřejmě by se podobně vedlo i Václavu Krejčíkovi.²⁴

PODIVNÝ ŽIVOT

Václav Pyras, druhý zde představený muž „z Ďáblic“, je v mnoha ohledech Krejčíkovým protipólem. Narodil se 19. září 1908 v Temelíně, obci, u které dnes stojí známá jaderná elektrárna. Pyrasův otec vlastnil malé, asi hektarové pole, na kterém hospodářil, hlavní obživu mu však skýtala

Prostor šachty č. 20 (cedule obráceně), kde se v nejsvrchnější vrstvě (jako 38. v pořadí) nacházejí ostatky Václava Krejčíka, v roce 1968 (foto: ABS)

práce námezdního dělníka v cihelně či na různých stavbách. Matka byla v domácnosti, vedle péče o tři děti vypomáhala místním rolníkům. Václav Pyras vychodil ve svém rodišti osm tříd obecné školy, poté nastoupil do učení na číšníka, přičemž výuční list získal v roce 1925 v jedné z vináren v Týně nad Vltavou.²⁵ Ve svém vlastnoručně sepsaném životopise, který vznikl v době jeho věznění pro „protistátní“ činnost, popsal své dětství následovně: *„Dětství moje bylo neradostné, těžké, že probíhalo ve válečných letech první světové války. Chtěl jsem být truhlářem, ale proti své vůli vyučil jsem se číšníkem.“*²⁶ Jisté je, že se u Pyrase začaly záhy projevovat silné sklony k asociálnímu jednání. To se postupem doby rozvinulo do takové podoby, že dotyčnému nejen

znemožnilo normální existenci, ale vedlo i k jeho životnímu pádu.

V čem spočívalo jeho problematické chování? Zpočátku se ohlašovalo očividnou nestálostí v zaměstnání, když střídal restaurační zařízení ve zhruba čtyřměsíčních intervalech. Později se k tomu přidalo páchání trestných činů typu zpronevěry a krádeže. Těchto kriminálních deliktů se přitom Pyras nejčastěji dopouštěl právě v podnicích, kde pracoval. A přišly tresty. V červnu 1929 jej odsoudil okresní soud v Plzni k osmi dnům vězení, v září okresní soud v Kutné Hoře ke čtrnácti dnům a konečně v listopadu téhož roku okresní soud v Turčianském Svatém Martině k jednomu dnu odnětí svobody. V únoru 1930 poslal krajský soud v Mladé Boleslavi Pyrase do vězení

²¹ Tamtéž, ohledací list z 9. 4. 1951.

²² Tamtéž, potvrzení o převzetí těla z 10. 4. 1951.

²³ Archiv hlavního města Prahy (AHMP), f. Městská prokuratura Praha, sp. zn. 2 Kn 271/90, výpisy z matrik.

²⁴ ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2615 MV, Antonín Fürst a spol. – skupinový spis, rozsudek Státního soudu Praha a protokol o hl. líčení z 31. 1. 1952, sp. zn. 6 Ts I 19/51.

²⁵ Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-72 CB, Václav Pyras – spis státně bezpečnostního vyšetřování, životopis Václava Pyrase z 16. 2. 1951.

²⁶ NA, f. SSNV, osobní spis (vězně) Václava Pyrase, dotazník z 15. 11. 1951.

Václav Pyras (foto: ABS)

již na osm měsíců. V lednu 1931 přišel třídenní trest odnětí svobody od okresního soudu v Týně nad Vltavou, v červenci téhož roku pak následoval trest měsíčního pobytu za mřížemi, vynesený vojenským soudem v Banské Bystrici.²⁷ Právě zde tehdy Pyras vykonával prezenční vojenskou službu u pěšího pluku 26.

Po návratu z vojny pokračoval Václav Pyras v „kočovnické“ praxi, přičemž nejvíce pobýval v Českých Budějovicích a Praze. Snad se však oproti předešlým létům vyvaroval protiprávního jednání: v tomto období totiž podle výpisu z rejstříku trestů k žádnému jeho odsouzení nedošlo. Za německé okupace byl nucen pracovat v Německu, odkud několikrát zběhl. Nakonec však byl pro říši uznán praceneschopným, neboť mu lékaři diagnostikovali plicní tuberkulózu. K té se již tehdy přidružily vážné deprese, a tak skončil i v péči psychiatrů. Po zotavení nastoupil do známé kavárny Adria v Praze, kde ho zastihl konec války.

NOVÝ ZAČÁTEK

V roce 1933 se Václav Pyras oženil s kuchařkou Emilií Paryžkovou (nar. 1913), jejíž rodiče bydleli stejně jako ti jeho v Temelíně. Ze svazku se narodili synové Jindřich (nar. 1934) a Pavel (nar. 1935). Ve světle pozdějších událostí stojí za pozornost Pyrasova stranická příslušnost. Ve svých životopisech uváděl, že již v roce 1927 vstoupil do KSČ, přičemž byl organizován v odbočce hostinských pomocníků na Praze I.²⁸ Zde prý setrval až do nástupu na vojnu, poté byl kvůli neplacení členských příspěvků vyškrtnut. Další stranické angažmá následovalo ihned po osvobození, kdy si Pyras podal do KSČ přihlášku znovu. Členem se stal již 5. června 1945.²⁹ Dodejme, že v komunistické straně byli organizováni i Pyrasovi rodiče a stejně tak jeho manželka.

V hlavním městě Pyras působil jako číšník až do března 1947, kdy na popud své ženy odešel do pohraničí. Manželé zamířili do Jizerských hor, kde ve vesnici Ferdinandov získali do národní správy dům. Oba dva tehdy pracovali v různých hotelích, mimo sezonu pak v místních továrnách na výrobu porcelánu a papíru. V lednu 1949 se Pyrasova tuberkulóza opět zhoršila a musel být hospitalizován v liberecké nemocnici. Po částečné stabilizaci zdravotního stavu mu byla na jeho vlastní žádost přidělena na Moravě národní správa. Jednalo se o zotavovnu Revolučního odborového hnutí (ROH) v Lopeníku v okrese Uherské Hradiště. Tam Pyras nastoupil 8. dubna, ovšem již 27. května došlo k jeho zatčení pro zpronevěru 78 000 Kčs (Pyras tvrdil, že mu je v opilosti kdosi ukradl). Následoval proces před okresním

soudem v Uherském Brodě, který 27. září 1949 vynesl čtyřměsíční trest odnětí svobody. Jelikož si ho Pyras odpykal vazbou, byl propuštěn na svobodu. S manželkou se poté vrátili do Prahy, kde našel zaměstnání jako pomocný dělník na stavbě, později pak nastoupil do národního podniku (n. p.) Motorlet v Jinonicích (někdejší podnik Walter), kde pracoval jako vrtač. V té době se u něj opět silně ozvala tuberkulóza a Pyras se v návalu deprese pokusil o sebevraždu podřezáním žil. V důsledku toho strávil několik týdnů na psychiatrii v Bohnicích.³⁰

RODINNÁ TRAGÉDIE

Poválečný život Václava Pyrase zásadním způsobem ovlivnily dvě tragédie. Tou první bylo úmrtí syna Pavla – devítiletý chlapec podlehl 29. srpna 1945 tetanu. O necelých pět let později, 22. dubna 1950, pak zemřela na rakovinu ledvin v pouhých 36 letech jeho žena. Pokud se již předtím Pyras těžce potýkal se závislostí na alkoholu, úmrtí manželky dodalo tomuto mimořádně nebezpečnému sklonu zcela nový impuls. Pro vývoj příštích událostí bylo rovněž zásadní, že Pyras obdržel od soudu v Uherském Brodě za zmíněnou zpronevěru peněz nový trest v trvání jednoho roku. Stalo se tak po odvolání prokurátora, který původní čtyři měsíce odnětí svobody považoval za příliš mírné. Nad Pyrasem nyní visela hrozba povolání k nástupu trestu. Na konci května 1950 opustil své místo v továrně a zamířil za rodiči do Temelína. Po nějaké době si našel práci u komunálních podniků města Bechyně. Ty jej určily jako číšníka do jedné z restaurací.

27 Tamtéž, výpis z rejstříku trestů k 1. 10. 1951.

28 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2290 KV, Jan Touš a spol. – skupinový spis, životopis Václava Pyrase z 20. 8. 1951.

29 Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-72 CB, Václav Pyras – podsvazek, dálkopis KV Národní bezpečnosti (NB) Liberec z 19. 12. 1950.

30 Tamtéž, Václav Pyras – spis státní bezpečnostního vyšetřování, zápis o výpovědi Václava Pyrase na KV StB České Budějovice z 9. 2. 1951.

Pyras tam působil přesně čtyři dny. Pak zaměstnání opustil, přičemž s sebou odnesl celou tržbu. Následoval doslova opilecký maraton po různých vesnických hospodách. K rodičům do Temelína se vrátil 30. července 1950, ti jej našli spícího v předsíni na zemi. Když se ráno probudil, sdělil jim, že má v okolí „jakési vyřizování“. Po rozloučení se synem Jindřichem, které bylo podle sdělení Pyrasovy matky „tentokrátě nějak zvlášť srdečné a dojemné“, nastoupil do vlaku. Naposledy byl spatřen v Týně nad Vltavou, kde si kupoval lístek do Prachatic.³¹

OSUDOVÉ ROZHODNUTÍ

Václav Pyras zmizel. Jak se ukázalo, předpoklad Velitelství stanice SNB Temelín, totiž že dotyčný „pravděpodobně ze strachu před trestem, který ho čekal, a snad i v částečném poblouznění, rozhodl se uprchnout do ciziny, aby se odpykání trestu vyhnul“, byl správný.³² Pyras skutečně překročil 31. července 1950 hranice na Západ. Když ovšem později vyšetřovatelům StB tvrdil, že si nevybavuje, kudy přesně vedla jeho přechodová trasa, zjevně nelhal. V Prachaticích, kam dorazil vlakem okolo třetí hodiny odpoledne, totiž okamžitě navštívil jednu z restaurací, kde popíjel, dokud mu nebyl číšníkem další alkohol odepřen. Poté se vydal pěšky do Volar, což byl vzhledem ke zhruba dvacetikilometrové vzdálenosti obou měst pozoruhodný výkon. Tam se objevil již za tmy, ale i tak vyhledal nádražní restauraci, kde opět požil

značné množství lihovin. Teprve poté se vrávoravým krokem vydal na poslední etapu své cesty.³³

To, že se mu v tomto stavu podařilo hranici vzdálenou okolo 11 kilometrů překonat, představuje samo o sobě malý zázrak. Je třeba si uvědomit, že Pyras putoval neznámou noční krajinou, těžkým terénem, kde se pohybovaly s prsty na spoušti hlídky Pohraniční stráže. Jen o několik dní dříve byl v inkriminovaném prostoru zastřelen kurýr Josef Mašek a postřelen kurýr František Votava.³⁴ Navzdory tomu se Pyras brzy ráno šťastně objevil nedaleko bavorského Haidmühle, aniž by na kohokoliv narazil. Zde si ho převzali příslušníci německé policie, kteří jej po krátkém informativním výslechu převezli jako politického uprchlíka do Freyungu na úřadovnu americké CIC (Counter Intelligence Corps). Tam se uskutečnil již o poznání hlubší výslech. Američany zajímalo dění na hranicích, pohyby vojska, záseky na silnicích, přítomnost sovětských vojáků apod. Odpoledne Pyrase odvezli automobilem do Pasova, kde mu byl zaplacen hotel. Druhý den pak podstoupil další výslech ve Straubingu. Tam jej Američané vyfotografovali a sejmuli mu otisky prstů. Zároveň od nich Pyras obdržel provizorní doklady a jízdenku do Norimberka, kde se nacházel uprchlický tábor Valka.

DO SLUŽEB CIA

V tomto zařízení pobýval Václav Pyras asi tři měsíce, když jej povolali

Pyrasův řídicí důstojník Antonín Bartoš během války (foto: ABS)

do jedné z táborových kanceláří. Tam uprchlíka oslovil muž jménem „Černý“³⁵, který mu nabídl spolupráci s americkou tajnou službou, respektive s její čs. exilovou odnoží. Šlo mu o pravidelné cesty do Československa, kde by Pyras plnil jako kurýr (agent-chodec) zpravodajské úkoly. O deset dní později proběhlo další konspirativní setkání, nyní však s „Černého“ nadřízeným „Braunerem“. Jednalo se o Antonína Bartoše, který byl řídicím důstojníkem zpravodajské skupiny pod patronací CIA.³⁶ Ten Pyrasovi, který s nebezpečnou prací za hranicemi souhlasil, dal k podepsání závazek. Následoval Pyrasův převoz do Darmstadtu, kde byl budoucí kurýr ubytován v hostinci. Příštích čtrnáct dní pak na základě „Braunerových“ pokynů prováděl dlouhé pochody po okolí, kdy se cvičil v orientaci podle buzoly a mapy.

31 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 5 Ts I 20/51, trestní oznámení Velitelství stanice SNB Temelín z 27. 1. 1951.

32 Tamtéž.

33 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-72 CB, Václav Pyras – spis státně bezpečnostního vyšetřování, zápis o výpovědi Václava Pyrase na KV StB České Budějovice z 9. 2. 1951.

34 MALLOTA, Petr: Střetnutí příslušníků Pohraniční stráže s kurýrem Josefem Maškem aneb neznámý příběh ze Šumavy padesátých let v dobových souvislostech. *Securitas Imperii*, 2018, č. 32, s. 190–221.

35 Patrně se jednalo o někdejšího příslušníka čs. zahraničního vojska Karla Černého (1914–1991), který po komunistickém puči uprchl na Západ, kde se zapojil do činnosti exilových zpravodajských skupin organizačně spadajících pod CIA.

36 Antonín Bartoš alias „Brauner“ (1910–1998), velitel paravýsadku Clay, vyslaného v roce 1944 na území protektorátu v Itálii. Po válce se stal poslancem za národní socialisty. Po únoru 1948 zamířil do exilu, kde se zapojil do protikomunistického odboje. Na starost měl vysílání zpravodajských kurýrů na území ČSR.

Výzbroj a výbava agenta-chodce Václava Pyrase (foto: ABS)

Pak přišly na řadu konkrétní instrukce pro ilegální činnost: Pyras měl především získat spolehlivou osobu v továrně Motorlet, tj. tam, kde ještě v květnu pracoval. „Braunera“ zajímala především výroba proudových motorů. Výhledově mělo vše směřovat k vytvoření špiónážní sítě, která by dodávala informace z více továren či jiných důležitých institucí. „Brauner“ poskytl Pyrasovi za účelem kontaktování i několik jmen z Prahy. Jednalo se o jakéhosi Krejču, Pilného, Vinopala a Švarce. V případě pozitivního výsledku jim měl Pyras přidělit krycí jména, a to „Prokop“, „Montér“, „Ponožka“ a „Černý“ a s jejich pomocí posléze vytvořit mrtvé schránky, které by sloužily pro spojení a předávání špiónážních zpráv. Sám měl používat krycí jméno „Pritchard“. Aby bylo všem jasné, o jaké informace západním zpravodajcům jde, obdržel Pyras i jejich vytištěný seznam.³⁷

K výše uvedeným Pyrasovým úkolům přibýly ještě další, a to: zjistit něco bližšího o údajném přesunu pěších pluků 43 a 46 z Chebu a Aše do Horažďovic i o dislokaci jakéhosi dělostřeleckého pluku v Boleticích. Americkou stranu rovněž zajímalo zesílení vojenské posádky ve Strakonících a Českých Budějovicích.³⁸

MISE V ČSR

V noci z 8. na 9. prosince 1950, tedy čtyři měsíce po Pyrasově útěku z komunistického Československa, zastavil nedaleko Haidmühle osobní automobil. Kromě kurýra, jenž měl právě absolvovat svou první misi, z něj vystoupil i „Braunerův“ osobní řidič. Ten Pyrasovi předal potřebnou výbavu. V první řadě se jednalo o falešné doklady – občanský průkaz, potvrzení o přihlášení k trvalému pobytu a výměr

o přidělení na práci ve Stožci, vše na jméno Václav Parýzek, což byl Pyrasův zemřelý švagr. Dále šlo o 11 000 Kčs, které byly určeny zejména k vyplacení odměn získaným spolupracovníkům. K osobní obraně pak kurýr převzal pistoli Walther ráže 7,65 mm a proti vystopování pohraničnickými psy tři sáčky s pepřem. Aby se mu v terénu lépe orientovalo, dostal mapu okresu Vodňany a zcela novou luminiscenční busolu. Bylo ujednáno, že na stejném místě bude Pyras očekáván v noci ze 17. na 18. ledna 1951. V případě, že by při přechodu zpět padl do rukou německé policie, měl požadovat předání nejbližší úřadovně CIC, kde by se poté prokázal heslem „Black Widow“ (černá vdova).³⁹

ZATČENÍ A ROZSUDEK

Šťestí Václavu Pyrasovi přálo i tentokrát. Po překročení hraniční čáry zamířil, aniž by byl kýmkoli zpozorován, k dřevěnému mostu (tzv. Rechli) u Lenory. Za ní pokračoval boubínskou oborou dále do vnitrozemí. Urazil značnou vzdálenost (cca 33 km), neboť se ráno objevil až u Volyně. Ve vesnici Malenice si zjednal autodopravu do Strakonice, odkud pokračoval dále vlakem do Českých Budějovic. Zde ovšem sehrál fatální roli Pyrasův alkoholismus. Kurýr skončil v restauraci Metropol, kde se několik dalších hodin opjel. Za lihoviny přitom stihl utratit polovinu všech peněz určených na odboj! Na podezřelého muže upozornili policii sami hosté restaurace a ta jej večer zadržela.⁴⁰

37 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2290 KV, Jan Touš a spol. – skupinový spis, zápis o výpovědi Václava Pyrase na Velitelství StB Jáchymov 12. 7. 1951.

38 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-72 CB, Václav Pyras – spis státně bezpečnostního vyšetřování, zápis o výpovědi Václava Pyrase na KV StB České Budějovice z 9. 2. 1951; tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-2290 KV, Jan Touš a spol. – skupinový spis, zápis o výpovědi Václava Pyrase na Velitelství StB Jáchymov 12. 7. 1951.

39 Tamtéž (platí pro oba výsledky).

40 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-72 CB, Václav Pyras – spis státně bezpečnostního vyšetřování, trestní oznámení KV StB České Budějovice z 21. 2. 1951.

Trestní oznámení na Václava Pyrase podalo Krajské velitelství StB České Budějovice 21. února 1951.⁴¹ Následovala žaloba z 9. března 1951.⁴² Okolnosti Pyrasova případu byly natolik bizarní, že je zohlednil i státní prokurátor. „Pro trestný čin *velezrady obviněného nestíhám, neboť z oznámení neplyne, že by obviněný odešel do Německa v úmyslu pracovat tam proti republice,*“ informoval v tajné zprávě pro Generální prokuraturu. „*Obviněný jest totiž notorický alkoholik, který v žádném místě nevydržel delší dobu a potuloval se z místa na místo. Z oznámení plyne, že do Německa odešel ze strachu před trestem, neboť byl rozsudkem okresního soudu v Uh. Brodě odsouzen k trestu odnětí svobody na 1 rok pro trestný čin zpronevěry.*“⁴³ Pro Pyrase to znamenalo záchranu, neboť Státní soud, který nad jeho případem zasedl 25. dubna 1951, vynesl za trestné činy neoprávněného opuštění republiky (§ 95 tr. z.) a za trestný čin vyzvědačství (§ 86 tr. z.) vedle propadnutí jmění „pouhých“ 12 let odnětí svobody.⁴⁴

DRUHÉ ODSOUZENÍ

Po rozsudku byl Václav Pyras eskortován do Horního Slavkova, kde skončil v trestaneckém pracovním táboře Svatopluk. Zde fíral na šachtě č. 7. Několik týdnů po jeho příjezdu však spustila StB akci proti údajnému spiknutí. Vězni prý chystali přepadení stráží, které měly být odzbrojeny, svázány a spuštěny do šachty. Následovat měl útek z tábora a posléze rozvinutí

teroristických aktivit namířených proti lidovědemokratickému zřízení. V představách vyšetřovatelů šlo o sofistikovaný plán, který byl zmařen těsně před realizováním. Ve skutečnosti šlo o zcela vykonstruovaná obvinění, kde jediné „důkazy“ představovaly mučením vynucené výpovědi vězňů. Ti se zřejmě mezi sebou o možnostech případného útěku bavili, to ale bylo vše.⁴⁵ Mezi obviněnými figuroval i Václav Pyras, jenž prý své komplice přesvědčoval o tom, že je později převede za hranice. Tam by pak všichni vstoupili do služeb nepřátel republiky.⁴⁶ Zinscenovaný politický proces „Jan Touš a spol.“ se konal 7. a 8. listopadu 1951 před Státním soudem v Praze a skončil vynesením mnohaletých trestů. Pyras byl shledán vinným ze spáchání trestného činu velezrady (§ 78 tr. z.) a odsouzen k dalším 20 letům vězení.⁴⁷ I po započítání amnestie měl vyjít na svobodu až v srpnu 1983. K tomu ale nikdy nedošlo.

BEZ MILOSTI

Václav Pyras prošel věznicemi Plzeň-Bory a Mírov, nakonec byl eskortován do Leopoldova. Tam se začal jeho zdravotní stav postupně zhoršovat. Nakonec byl shledán natolik vážným, že jej z věznice raději předali do Státní fakultní nemocnice v Brně. Odtud se pacient vrátil v prosinci 1953 s tím, že mu zbývají pouhé dva měsíce života. Ukázalo se totiž, že kromě tuberkulózy a dalších chronických nemocí trpí rakovinou slinivky. Na základě

dobrozdání lékařů navrhl sám Útvar výkonu vazby Brno přerušení trestu.⁴⁸ V lednu 1954 byl Pyras převezen do věznice Praha-Pankrác. V té době už nebyl schopen samostatného pohybu, zůstával upoután na lůžko. Dne 12. ledna 1954 přišlo vyjádření okresního prokurátora JUDr. Antonína Vašíčka – ten přerušení trestu nevyhověl.⁴⁹ O měsíc později se řešila i možnost udělení prezidentské milosti. Krajský soud v Praze se však 11. února 1954 usnesl, že se promínutí zbytku trestu zamítá, „*ježto soud neshledal důvodů zvláštního zřetele hodných. Odsouzený dopustil se velmi závažné trestné činnosti, z trestu mu uloženého odpykal si jen malou část, takže účel trestu zatím nebyl splněn.*“⁵⁰ Václav Pyras se tohoto verdiktu nedožil. Dva dny předtím, 9. února 1954 v 8.05 hod., zemřel ve vězeňské nemocnici.⁵¹ Jeho ostatky skončily 2. března 1954 na Ďáblickém hřbitově v šachtě č. 35.⁵²

ZÁVĚR

Kosterní pozůstatky Václava Krejčíka i Václava Pyrase dosud leží na Ďáblickém hřbitově v hromadných hrobech č. 20 a 35. Díky značnému posunu v našich poznatcích je nyní možné obě tato místa přesně lokalizovat. To skýtá naději na budoucí úspěšnou exhumaci a nové, důstojnější uložení jejich ostatků, v ideálním případě za aktivní účasti rodinných příslušníků. Vzhledem k okolnostem pohřbívání politických vězňů by se mělo jednat o nezpochybnitelný cíl.

41 Tamtéž.

42 NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. 8 Spt I 30/51, žaloba Státní prokuratury z 9. 3. 1951.

43 Tamtéž, zpráva pro Generální prokuraturu z 9. 3. 1951.

44 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 5 Ts I 20/51, rozsudek Státního soudu Praha z 25. 4. 1951.

45 Tamtéž, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. 2 Spt I 92/51, stížnost Generální prokuratury pro porušení zákona z 29. 6. 1956.

46 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2290 KV, Jan Touš a spol. – skupinový spis, trestní oznámení Velitelství NB Jáchymov z 23. 8. 1951.

47 Tamtéž, rozsudek Státního soudu Praha sp. zn. 2 Ts I 42/51 z 8. 11. 1951.

48 NA, f. SSNV, osobní spis (vězně) Václava Pyrase, zpráva Útvaru výkonu vazby Brno z 27. 11. 1952.

49 Tamtéž, usnesení z 12. 1. 1954.

50 Tamtéž, usnesení z 11. 2. 1954.

51 Tamtéž, dálnopis pro ministerstvo vnitra, okresní velitelství Veřejné bezpečnosti (VB) Týn nad Vltavou z 10. 2. 1954.

52 AHMP, f. Městská prokuratura Praha, sp. zn. 2 Kn 271/90, výpisy z matrik.